

Л.Ш. Олійник

*Дніпропетровська державна
фінансова академія*

У статті обґрунтовується нагальна потреба у приведенні національної системи бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів, аналізуються запропоновані науковцями заходи на шляху реформування бухгалтерського обліку.

Ключові слова: модель бухгалтерського обліку, стандарт бухгалтерського обліку, фінансова звітність, аудит, уніфікація стандартів обліку.

Постановка проблеми. Застосування різних підходів до змісту і оцінки показників фінансових звітів різних країн світу створює перешкоди у розвитку міжнародного ринку капіталів. Тому однією з невід'ємних складових усього комплексу економічних перетворень на сучасному етапі розвитку міжнародних ринкових відносин є реформування бухгалтерського обліку і звітності. Це викликано бажанням багатьох компаній отримати корпоративну прозорість, яка відкриє доступ до міжнародних ринків капіталу, приведе до розширення зовнішньоекономічних зв'язків, полегшить вільний рух капіталу на європейських ринках.

Аналіз останніх публікацій. Проблема приведення систем обліку до міжнародних стандартів досліджується вже кілька десятків років. Про актуальність цієї проблеми свідчать імена відомих наукових світил, які присвятили їй свої наукові праці: В. Массаківський [4], Д. Александер, А. Бриттон, А. Йориссен [5], С. Голов [6], Я.В. Соколов [7] і багато інших.

У привітанні президента Міжнародної федерації бухгалтерів (МФБ) Фермін дель Валле до учасників міжнародного форуму бухгалтерів і аудиторів у Києві 07 грудня 2007 року сказано: «Від самого початку

своєї діяльності ми активно виступали за конвергенцію стандартів, - задовго до того, як конвергенція стала загальноновизнаним завданням. Ми робимо це на основі нашого глибокого переконання у тому, що застосування спільної мови в бухгалтерському обліку та забезпечення застосування у всьому світі загальноприйнятих міжнародних стандартів аудиту, контролю якості, освітніх стандартів та стандартів етики – це процес, який неодмінно позитивно вплине на функціонування економіки, а отже, як ми вже зазначили, й на розвиток усього суспільства» [1, с. 8].

Розвиток відносин на міжнародному ринку капіталу вимагає постійної координації робочих програм для порівняння фінансових звітів із Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ). Ймовірно, що дослідження в цьому напрямі будуть актуальними ще довгі роки.

Формування цілей статті. Завданням даної статті є обґрунтування нагальної потреби у приведенні національних стандартів обліку до міжнародних стандартів фінансової звітності, необхідності систематизації основних завдань для їх ефективного вирішення на шляху реформування бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Виділення нерозв'язаних питань загальної проблеми. Приведення національних стандартів обліку до міжнародних стандартів фінансової звітності на різних рівнях застосування регламенту бухгалтерського обліку та фінансової звітності вимагає вирішення різних за своєю сутністю та змістом завдань. На цей момент не існує документу, в якому було б викладено послідовність дій безпосереднього учасника вказаних перетворень – професійного бухгалтера, на кшталт «шляхопровідника» у підготовці до застосування міжнародних стандартів фінансової звітності.

Необхідність роботи в цьому напрямі підтверджують і інші науковці. «Застосування МСФЗ на рівні окремих юрисдикцій потребує подальшого дослідження» [1, с. 58].

Виклад основного матеріалу. В історичному розвитку склалося декілька моделей бухгалтерського обліку і звітності. Умовно науковці виділяють три основні моделі:

- британсько-американську модель, яка заснована на правовій системі і різних впливах інфляційних процесів; у ній бухгалтерська звітність розглядається як основне джерело інформації для інвесторів і кредиторів;

- континентальну - найбільш розповсюджену модель, яка орієнтує бухгалтерський облік на бізнес великого банківського капіталу і відповідність вимогам фіскальних органів. Фінансова звітність компаній призначена, перш за все, для банків, а не для учасників ринку цінних паперів;

- південноамериканську модель, в основу якої покладено метод коригування показників звітності з урахуванням загального рівня цін. Існують й інші змішані моделі за національними специфіками.

При розробці та застосуванні кожної з них уже накопичено значний досвід, враховано національні традиції та специфіку розвитку економіки держав. Проте при виході на міжнародний ринок капіталу транснаціональних компаній країн, у яких застосову-

ються такі моделі обліку, внаслідок розбіжностей у принципах підготовки фінансових звітів, виникає необхідність у підготовці додаткового комплексу фінансової звітності для прозорості й розуміння її бізнесменами інших країн, що створює незручності та значно збільшує витрати на підготовку звітів. Наприклад, європейська компанія, акції якої знаходяться на лістингу на фондових біржах США, витрачає десятки млн. дол. щорічно на узгодження з US GAAP. Вирішенням цих та інших проблем, що виникають на міжнародному ринку капіталів, є приведення систем обліку до міжнародних стандартів.

За своєю сутністю міжнародні стандарти є компромісом між провідними системами обліку, ефективним інструментарієм для виходу на міжнародні ринки капіталу, комплексним підходом у процесі формування фінансової інформації. Сьогодні ще не визначено шлях впровадження міжнародних стандартів у правове поле України, проте є досить зрозумілим те, що копіювання розвинутих систем обліку може призвести до негативних наслідків у національному бухгалтерському обліку.

Намір України стати повноправним учасником ринкових процесів у світі та повноправним членом ЄС вимагає від неї створення прозорої та зрозумілої для всього світу системи контролю за діяльністю суб'єктів господарювання, а значить неодмінного дотримання вимог МФБ.

Це змушує дотримуватись Інструкції ЄС № 1606/2002 від 19 липня 2002 року щодо міжнародних стандартів бухгалтерської звітності, яка вимагає від відповідних компаній звітності IAS/IFRS для консолідованої фінансової звітності. Разом з цим, аудит фінансових звітів, підготовлених у відповідності до IAS/IFRS, повинен виконуватись відповідно до вимог ISAS.

Принциповою основою переходу на міжнародні стандарти, перш за все, повинно бути визнання загальних принципів підготовки та складання фінансової звітності, що сформульовані в окремому документі, який

не є стандартом і не містить обов'язкових вимог і рекомендацій.

Вже проведено значну роботу в цьому напрямі, а саме: Кабінетом Міністрів України затверджена програма реформування системи бухгалтерського обліку, яка передбачає запровадження МСФЗ на підприємствах і організаціях країни, «посилена роль Міністерства фінансів у формуванні політики у сфері бухгалтерського обліку та звітності про виконання бюджету, створюються правові основи для проведення реформ у сфері бухгалтерського обліку у державному секторі відповідно до міжнародних стандартів. Одним із інструментів визначено запровадження інституту державних бухгалтерів із покладенням на них повноважень і відповідальності за ведення бухгалтерського обліку та складання звітності» [3, с. 9].

Розробка заходів щодо приведення національної системи бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів вимагає вивчення та застосування досвіду впровадження міжнародних стандартів країнами з перехідною економікою.

Вивчаючи зарубіжний досвід, науковці серед першочергових завдань виділяють: створення методичних рекомендацій, удосконалення первинної облікової документації, координацію дій органів державної влади, міжнародну співпрацю в рамках спеціалізованих професійних організацій, інституційну перебудову системи регулювання бухгалтерського обліку та звітності (В.Ю. Лісіна), поглиблення знань професійних бухгалтерів, побудову гнучких і структурованих систем для перевірки й аналізу аналітичної інформації (О.Н. Кулага), досягнення рівня компетентності визначеного Міжнародними стандартами освіти, збільшення кількості навчальних годин на вивчення МСФЗ, управлінського обліку, професійної етики у ВНЗ, впровадження методів активного навчання, навчання міжособистісним і комунікативним навичкам, креативним технологіям (Р.В. Кузіна), гармонізацію стандартів освіти у підготовці фахівців економічної спеціальності, зокрема об-

ліку і аудиту (М.О. Катречко), охоплення конвергенцією не лише стандартів фінансової звітності, а й інших професійних стандартів, які складають інфраструктуру бухгалтерського обліку (міжнародні стандарти фінансової звітності, аудиту, оцінки та професійної освіти) (С.Ф. Голов) тощо.

На основі організаційної єдності усіх запропонованих заходів доцільно розробити та довести до відповідних інститутів «шляхопровідник», який вибудує структурно-логічний ланцюг усіх дій - від удосконалення первинної облікової документації до розробок інтерпретацій до МСФЗ та принципів їх застосування на різних рівнях застосування регламенту бухгалтерського обліку.

МФБ визначено вимоги до міжнародних стандартів етики, аудиту та підтвердження звітності й освіти, розроблено Міжнародні стандарти освіти, які діють з 2005 року. Членство федерації професійних бухгалтерів і аудиторів України у МФБ накладає на неї велику відповідальність – працювати згідно з цими стандартами в інтересах суспільства, дотримуватись кодексу етики тощо. Можливо, саме тому серед запропонованих заходів значне місце відводять підготовці професійних кадрів та постійному підвищенню їх кваліфікації. Адже з перших кроків перетворень необхідні будуть знання.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, на шляху реформування бухгалтерського обліку та фінансової звітності доречно одним із першочергових завдань вважати підготовку високопрофесійних фахівців з бухгалтерського обліку. Саме від них залежить ефективність усіх заходів, які будуть проводитись у процесі названих перетворень. Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України (ФПБАУ) вже розпочала залучати фахівців з бухгалтерського обліку на навчання та сертифікацію на відповідність вказаним вимогам. Проте обмежена кількість навчальних центрів та досить висока вартість навчання стримують цей процес і ускладнюють шлях розв'язання проблеми. Часу на зволікання немає, тож не-

обхідно негайно розробляти державну програму та розпочинати всемасштабне підвищення кваліфікації професійних бухгалтерів. Одним із чинників, який би допоміг у реалізації такої програми, могло б бути співробітництво із аналогічними професійними організаціями країн - членів Євросоюзу, які вже мають досвід впровадження МСФЗ і можуть ним поділитись, наприклад КІВР.

Генеральний секретар КІВР Мацей Островські у привітанні на міжнародному форумі бухгалтерів і аудиторів у Києві

7 грудня 2007 р. висловив велике задоволення з приводу початку співпраці з ФПБАУ та готовність до близького і взаємовигідного співробітництва у впровадженні МСФЗ [1, с. 15].

Попереду ще багато роботи в напрямі реформування національного бухгалтерського обліку та приведення фінансової звітності до міжнародних стандартів і проведення цієї роботи вимагає подальших досліджень у різних сферах застосування вимог МФБ.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

---

1. Роль бухгалтерів і аудиторів в сучасному світі: Матеріали Міжнародного форуму бухгалтерів і аудиторів від 07 грудня 2007 р. (м. Київ, Україна).
2. Царук О.В. Гармонізація системи статистики державних фінансів з міжнародними стандартами: статистика державного боргу та дефіциту бюджету // Статистика України. 2006. – № 3. – С. 21-25.
3. Азаров М.Я. Підвищення результативності наукових досліджень у фінансовій сфері // Фінанси України. – 2007. – № 6. – С. 9.
4. Масаковський В. Гармонізація обліку // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 4. – С. 24-32.
5. Александер Д., Бриттон А., Йориссен А. Международные стандарты финансовой отчетности: от теории к практике. Пер. с англ. Т.В. Седова. – М.: ООО «Вершина». – 2005. – 768 с.
6. Голов С. Міжнародні стандарти фінансової звітності: сучасний стан та застосування // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 8-9. – С. 88-100.
7. Соколов Я.В., Соколов В.Я. Международные стандарты бухгалтерского учета и мы // Проблемы учета и анализа: Сб. статей, посвященных 100 -летию со дня рождения П.И. Савичева. Под ред. А.Д. Ларионова. – Спб.: И-во СПГ ТУЭФ, 2001. – С. 135-145.
8. Міжнародні стандарти освіти для професійних бухгалтерів / Перекл. з англ. за ред. Н. Непійводи. – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2004. – 78 с.